

2011-11-04

Fiskerienheten
Ulrika Bergman
Mobilnr: 070-360 30 17
E-post: ulrika.bergman@jordbruksverket.se

Erik Olofsson
Mobilnr: 070-660 97 40
E-post: erik.olofsson@jordbruksverket.se

Redovisning av uppdrag att föreslå regelförenkling m.m. för vattenbruksverksamhet

Uppdraget

Regeringen har gett Jordbruksverket i uppdrag att redogöra för de bestämmelser som gäller för vattenbruksverksamheter idag enligt olika regelverk, samt för den tillsyn och kontroll som sker enligt dessa regelverk samt att analysera dels om, och i så fall hur, regelverket kan förenklas, dels om det krävs någon ytterligare tillsyn och kontroll för att uppfylla de krav som ställs på sådan verksamhet enligt EU-rätten och nationell rätt. Verket ska i samband med detta ge förslag på dels hur en sådan regelförenkling kan ske, dels hur en sådan eventuell tillsyn och kontroll bör se ut, vem som ska utföra kontrollen och om kontrollen behöver samordnas av någon myndighet.

Regeringen vill också att Jordbruksverket utreder vilken reglering som krävs för att upprätta och föra ett vattenbruksregister som uppfyller de krav som ställs enligt EU-rätten och nationell lagstiftning. I uppdraget ingår att redogöra för vilka uppgifter som behöver finnas i ett sådant register, vilka som ska lämna uppgifter till registret samt om några, och i så fall vilka, behöver ha direktåtkomst.

Redovisningen ska innehålla fullständiga författningsförslag, en analys av och motivering till förslagets olika delar och en konsekvensutredning.

Bakgrund

Den 1 juli 2011 tog Jordbruksverket över ansvaret för att främja vattenbruksnäringen. För att Jordbruksverket ska kunna uppfylla sitt uppdrag bör det utredas om det krävs ytterligare författningsreglering vad gäller registerföring samt tillsyn och kontroll. Dessutom bör regelverken för vattenbruksverksamhet ses över för att kunna föreslå eventuella förenklingsmöjligheter.

Genomförande av uppdraget

Arbetet har bedrivits i en arbetsgrupp bestående av representanter för de myndigheter som berör vattenbruksverksamhet. Dessa myndigheter är representanter för länsstyrelsen i Västra Götaland och Jämtland, Livsmedelsverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, Boverket och Havs- och vattenmyndigheten. Kopplat till uppdraget fanns också en referensgrupp bestående av representanter från näringen och andra intressegrupper.

Inom ramen för uppdraget har Jordbruksverket haft tillgång till en skrivelse från Vattenbrukarnas riksförbund (dnr Jo2006/3313) där näringen har pekat på vilka delar av regelverket de uppfattar som problematiska. Jordbruksverket har också gjort telefonintervjuer med länsstyrelsens länsfiskekonsulenter för att få information kring var i tillståndsprocessen för vattenbruk de stora flaskhalsarna finns. Jordbruksverket har också tagit del av de förslag som lämnas i utredningen ”*Det växande vattenbrukslandet*” (SOU 2009:26).

Jordbruksverkets förslag

Förenklad och förbättrad tillsyn

Problem

Vattenbruksföretagen får många kontroller varje år och kompetensen hos kontrollanterna varierar.

Bakgrund

I dag utför länsstyrelserna tillsynen av vattenbruksanläggningar, både enligt miljö- och fiskerilagstiftningen. Livsmedelsverket utför tillsyn och kontroll efter livsmedelslagstiftningen om fisken slaktas på odlingsanläggningen. Även distriktsveterinärerna utför viss tillsyn enligt smittskyddslagstiftningen. Länsstyrelsen kan delegera viss tillsyn till kommunen. Kommunen är också den myndighet som utför tillsyn på de anläggningar som använder mindre än 40 ton foder per år.

En fiskodling kan alltså få fyra olika tillsynsmän som oftast har lite eller ingen kunskap om vad en fiskodling är eller hur verksamheten fungerar. Företagaren får betala för tillsynen oavsett. I *Det växande vattenbrukslandet* beskrivs hur näringen ser på tillsynen.

Näringen anser att

- kompetensen hos tillsynsmännen är för låg,
- verksamhetsutövaren upplever att denne undervisar tillsynsmannen i fiskodling,
- verksamhetsutövaren har inget utbyte av tillsynen eftersom denne inte får någon återkoppling,

- tillsynen inte leder till någon utveckling av företagets miljöarbete.

Tillsynen har sedan utredningen skrevs, flyttats från kommunerna till länsstyrelsen men problemen som nämns i utredningen kvarstår. I de diskussioner som förts med både arbetsgrupp och referensgrupp har vi inte fått några indikationer på att kvaliteten på tillsynen har förändrats.

Några av skälen till att situationen är som den är:

- tillsynen av vattenbruksanläggningar inte är högt prioriterad, oavsett om det är länsstyrelsen eller kommunen som utför den
- näringen är relativt ny och tillsynsmyndigheten saknar kunskap om verksamheten
- länsstyrelserna och kommunerna har inte de resurser som krävs för att göra en bra tillsyn
- på grund av det låga antalet odlingar är det svårt för myndigheten arbeta upp och bibehålla kompetens inom tillsynsarbetet

Dessa faktorer sammantaget har gjort att tillsynen och bedömningarna kan variera mellan olika län och kommuner. Bristen på en gemensam bedömningsgrund har lett till att näringen upplever en osäkerhet kring vilka bestämmelser som gäller. Det finns därför ett stort behov av skapa en nationellt sammansvetsad tillsynsverksamhet.

Lösning

Vi anser att ansvaret för tillsyn av vattenbruksanläggningar överförs till regionala tillsynsmän som är specialiserade på vattenbruksverksamhet. Detta innebär att tillsynsmännens geografiska ansvarsområde blir större och att samma tillsynsman gör all den tillsyn som krävs enligt dagens fyra regelverk. Vi instämmer i utredningens förslag om att skapa en särskild organisation för tillsyn av vattenbruksanläggningar.

Vi anser att de regionala tillsynsmännen ska utföra all tillsyn, både länsstyrelsens (> 40 ton foder per år) och kommunens (< 40 ton foder per år). Risken för miljöpåverkan inte är kopplad till mängden använt foder eller mängden producerad fisk. Risken ligger snarare i var odlingen är placerad och hur den sköts. Risken för exempelvis smittspridning har inget med storleken på odlingen att göra.

Det finns också effektiviseringsvinster med att tillsynsverksamheten sköts av färre men mer specialiserade regionala tillsynsmän.

Med regionala inspektörer skapas förutom en bättre tillsyn, även en möjlighet för företagen att få återkoppling från tillsynsbesöken. Det blir också lättare med framtida riktade utbildningsinsatser till tillsynsmännen som kan lösas i projektform tillsammans med de olika berörda myndigheterna. Ett team av

tillsynsmän med relevant utbildning och hög kompetens kan bidra till näringens utveckling.

Enligt vårt förslag bör de länsstyrelser med flest vattenbruksföretag inom länet tillfrågas om de vill ta över ansvaret för den offentliga tillsynen, exempelvis Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Värmland, Kalmar och Västra Götaland.

De län som accepterar ansvaret skickar sina tillsynsmän på utbildning i vattenbrukstillsyn. En sådan utbildning finns inte i dag men genom det nätverk som bildats inom Yrkehögskolans utbildning ”Odlarkörkort; fiskodling” kan en sådan organiseras på kort tid

Orimliga tillsynskostnader

Problem

Avgifterna för den tillsyn och kontroll som sker hos företagarna upplevs idag vara orimligt höga.

Bakgrund

Med tillsynskostnad menar vi den kostnad som är förknippad med miljötillsynen.

Tillsynsavgiften ska täcka kostnaden för tillsynen samt kostnaden som länsstyrelsen har för prövningen av tillstånd för miljöfarlig verksamhet¹ samt bedömning av nödvändig miljökonsekvensbeskrivningen (MKB).

Tillsynsavgiften för vattenbruket anges i förordningen om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken². Avgifterna anges för de olika verksamheter som beskrivs i avdelning 1 i bilagan till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Tillsynen idag av företag inom primärproduktionen ska vara finansierad genom avgifter. Särskild hänsyn ska tas till små- och medelstora företags möjlighet att bära kostnaderna för tillsynen (EU- rådets förordning 882/2004³). Den legala grunden för att ta ut miljöavgifter ges i förordningen om avgifter för prövning och tillsyn. I bilagan, under ”Avgifter enligt 2 kap. för tillståndspliktiga verksamheter”, punkten 5.10, fastställs taxor för fiskodling. De årliga avgifterna för fiskodling uppgår till 120 kronor per ton förbrukat foder och år, om det är länsstyrelsen som gör tillsynen. Överlåter länsstyrelsen tillsynen till kommunen tar kommunen en tillsynsavgift på den faktiska kostnaden, dvs. arbetad tid, resor osv. samt en kostnad på 40 kronor per ton förbrukat foder per år.

Tillsynskostnaden för fiskodling är progressiv vilket lett till mycket höga tillsynskostnader.

¹ förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

² förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken

³ Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) Nr 882/2004 av den 29 april 2004, om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd

För jordbruksverksamhet som är tillståndspliktig enligt punkterna 1.10 och 1.11 i bilagan till förordningen (1998:899) ska avgiften betalas med 3 000 kronor till länsstyrelsen eller 1 300 kronor till kommun.

Tillsynskostnaden för fiskodling bestämdes till 120 kr per ton producerad fisk och år under 1980-talet. Kostnaden sattes för att det skulle vara en progressiv tillsynskostnad. Det ansågs bli mest rättvist. Dessutom ansågs det otroligt att det skulle kunna växa fram fiskodlingar som hade en högre produktion än 150 ton per år. Sveriges största fiskodling på 80-talet producerade cirka 100 ton per år och tillsynskostnaden var då cirka 12 000 kr. Detta ansåg vara en rimlig kostnad.

Det pågår en revision av förordningen som reglerar tillsynskostnaderna men arbetet är ännu inte klart. Enligt miljödepartementet ska arbetet slutföras under hösten och vintern 2011. I förslaget till ändring av 1998:940 har fiskodlingens avgift endast omvandlats från ton producerad fisk till ton använt foder vilket fick till följd att avgiften höjdes ytterligare.

I revisionen föreslår Naturvårdsverket att all djurhållning enligt bilagan 1.10 ska ges ett progressivt avgiftssystem där anläggningar på mer än 1 600 djurenheter ska betala 80 å 400 kr eller 32 000 kr vilket innebär cirka. 10 gånger den tidigare avgiften. Detta föreslås bli det framtida taket för vad jordbruket ska betala i miljöavgift för sin djurhållning!

Idag

- är kostnaderna för tillstånd och tillsyn för fiskodling inte relaterad till tonnage utan snarare till hur den sköts och var den är lokaliserad.
- har djurhållning inom jordbruket fortfarande en maxtaxa på 3 000 kr för miljötillsyn
- är tillsynskostnaden för en fiskodling på 1 000 ton, 120 000 kr per år
- finns det odlingstillstånd på över 3 000 ton i Sverige och utvecklingen går mot ännu större tillstånd

I förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, i bilagan under JORDBRUK m.m. definieras djurenheter (DE). Här anges ett antal lantbruksdjur och deras motsvarighet i DE. Här anges också att för andra djurarter ”motsvaras en DE av det antal djur som har en årlig sammanlagd avsöndring motsvarande 100 kg kväve (N) eller 13 kg fosfor (P) i färskt träck eller urin”.

I vattenbruksutredningen *Det växande vattenbrukslandet*⁴ finns på sidan 71 en figur, 3:1, som visar det beräknade utsläppet av både N och P per producerat ton fisk och år. Där kan man se att mängden N och P som släpps ut är 50 kg respektive ca 7 kg. Enligt definitionen ovan motsvarar således en DE två ton producerad fisk. Det betyder att 1 000 ton producerad fisk släpper ut lika mycket kväve och fosfor som 500 ton lantbruksdjur men har 117 000 kr högre tillsynskostnad.

⁴ Det växande vattenbrukslandet SOU 2009:26

Den svenska vattenbruksnäringen har vid flera tillfällen påpekat att nuvarande system för avgiftstaxor är oproportionerlig i jämförelse med annan djurproduktion och att den är högre än vad de ansvariga myndigheterna har i kostnader för tillsynen. Därför är kostnaden orimlig.

Lösning

Vi anser att tillsynsavgiften ska

- ha en tydlig koppling till tillsynens omfattning
- finansiera de kostnader som länsstyrelsen eller kommunen har för prövning, tillsyn, utvärdering etc. av de miljöeffekter som kan förväntas uppstå.

Avgiftsmodellen ska

- ha en konstruktion som gör att den uppfattas som rättvis, konkurrensneutral och enkel att förstå för den som betalar
- vara sådan att avgiften är förutsägbar för företagen
- vara sådan att företagen ges ett klart incitament till att undvika eller minska uppkomsten av onödiga kostnader i samband med tillsynen. Exempel på onödiga kostnader är brister i dokumentationen inom egenkontrollen och vilka kräver extra uppföljning av myndigheterna
- visa att avgifter tas utifrån principen att den som orsakar en kostnad ska vara med och betala den
- baseras på faktiska kostnader för tillsynen samt en riskklassificering av företaget
- visa att företaget kan påverka storleken på avgiften genom att påverka sin riskklassificering eftersom grunderna för denna bygger på hur väl företagaren sköter egenkontrollen
- visa att företag som ger bra underlag eller betraktas som lågrisk får tillsynsbesök mer sällan än andra. På så sätt kan företagaren förutse vilken avgift som kommer att tas ut.

Förslag till ändring av lydelse i förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken, bilagan

Avgifter enligt 2 kap. för tillståndspliktiga verksamheter

FISKODLING M.M.

5.10 För en verksamhet som är tillståndspliktig enligt punkt 5.10 i bilagan till förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska avgiften betalas med 120 kronor per ton nettoproduktion (L) eller 40 kronor per ton nettoproduktion (K).

Ändras till

FISKODLING M.M.

5.10 För en verksamhet som är tillståndspliktig enligt punkt 5.10 i bilagan till förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska avgiften betalas med kostnaden för antalet djurenheter.

Vi föreslår följande avgiftsmodell för tillsyn av fiskodling

Vi anser att företag som har en god egenkontroll ges en lägre riskklassificering och därigenom får färre besök.

Djurhållning med lika miljöpåverkan ska bedömas på samma sätt. Produktion av fågel, gris, ko och fisk är jämförbara men med skillnaden att gödsel från kreatur sprids över en areal innan den når vattendraget. Fiskodling bör ha samma avgift som lantbruket där två ton fisk utgör en djurenhet.

Enligt förslagen revision av 1998:940 från 2008 skulle det då se ut på följande sätt:

Ton producerad fisk	Avgifts-nivå	Avgiftsfaktor i sek
> 3 200	80	400
> 1 600 -3 200	60	400
> 800 - 600	40	400
> 100 – 800	20	400

Avgiftsnivån multipliceras med avgiftsfaktorn 400 kr per djurenhet.

Det skulle innebära att en 1 000 tons fiskodling skulle betala en avgift på 40 x 400, dvs. 16 000 kr. Detta anser vi är rimligt i förhållande till förväntad nedlagd tid för miljötillsyn och tillståndsprövning.

I dagsläget är tillsynskostnaden ett hot mot företagens lönsamhet och möjlighet att växa.

Konsekvensanalys

Näringsen ska bära sina egna tillsynskostnader och handläggningskostnader för tillstånd om det inte finns synnerliga skäl. Nuvarande avgiftskonstruktion är föråldrad och är inte i samklang med de avgifter som tas ut inom andra områden som djurskydd, foder och livsmedelskontroll. Nuvarande system hämmar tillväxten och upplevs som orättvis. Med ett incitament som riskklassificering sporrar företagen att bli bättre och i stället för att betala avgifter kan man investera i ny teknik som ökar företagets miljö- och djursäkerhet.

Förbättrade handläggningsprocesser vid prövning och utökning av odlingstillstånd

Problem

Det finns ingen enhetlig metod för att göra en tillståndsansökan eller en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Inte heller för att handlägga en ansökan om tillstånd eller att bedöma en MKB hos länsstyrelserna. Det saknas också enhetliga riktlinjer för hur man lokaliserar ett odlingsområde för vattenbruk.

Bakgrund

I Sverige har vi överlåtit åt entreprenören att själv hitta odlingslokal och att tackla eventuella problem med gällande bestämmelser. Vi har också överlåtit till entreprenören att välja metod för att hitta en ny odlingslokal. Detta har gjort att det bildats en osäkerhet då det saknas riktlinjer för hur bestämmelserna ska tolkas, både hos entreprenörer och myndigheter. Detta har bidragit till en tidskrävande, byråkratiskt krångligare och även fördyrande tillståndsprocess. I och med att ingen enhetlig metod har använts har det varit svårt för länsstyrelserna att göra en bra bedömning av odlingsområdets lämplighet.

För entreprenören är odlingslokalen lika viktig som jordbrukarens åkermark. Skillnaden är att potentialen hos en odlingslokal för vattenbruk inte syns lika lätt utan det krävs avancerade analysmetoder för att visa dess kapacitet. Idag vet vi att det tar cirka två år att färdigställa en sådan analys. Då innefattas en GIS-undersökning (geografiskt informations system), biologisk och vattenkemisk provtagning samt samrådsprocesser.

Hos våra grannar i Norge har det tagits fram en enhetlig metod för framtagandet av odlingslokaler och man visar i marina översiktsplaner vart det är lämpligt med vattenbruk. I det norska systemet med odlingslicenser sätts en nivå på odlingsområdets bärkraft för fiskodling vilket odlaren måste rätta sig efter.

Lösning

Vi föreslår att tillståndsansökan och miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) ska behandlas av ett begränsat antal personer, placerade på länsstyrelsen eller vattenmyndigheterna. Dessa personer ska ansvara för en större region än länsvis. På så vis samlas och upprätthålls den kompetens som behövs för att handlägga tillståndsärenden. Vi anser att det är samma län som ska sköta tillsynen som ska sköta handläggningen av tillståndsärendena. Det ska däremot inte vara samma personer.

Enligt vårt förslag bör de länsstyrelser med flest vattenbruksföretag inom länsgränsen tillfrågas om de vill ta över ansvaret för handläggningen av tillstånd, exempelvis Norrbotten, Jämtland, Västerbotten, Värmland, Kalmar och Västra Götaland.

De län som accepterar ansvaret skickar sina handläggare på utbildning i vattenbrukshandläggning. En sådan utbildning finns inte i dag men genom det

nätverk som bildats inom Yrkeshögskolans utbildning ”Odlarkörkort; fiskodling” kan en sådan tas fram på kort tid.

Med regionala handläggare skapas förutsättningar till en snabbare handläggning av vattenbruksärenden och där handläggaren kan ge bättre återkoppling till företagaren. Det blir även lättare med framtida riktade utbildningsinsatser till handläggare som kan lösas i projektform tillsammans med de olika berörda myndigheterna. Ett team av handläggare med relevant utbildning och hög kompetens kan bidra till näringens utveckling.

Svårt att hitta lämpliga odlingsområden

Bakgrund

Idag utförs arbetet med att hitta en lämplig odlingslokal av entreprenören. Entreprenören ska hitta en lämplig plats, göra en odlingsteknisk undersökning, genomföra en samrådsprocess samt skriva en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Arbetet kräver stor kunskap i biologi, kemi, kunskap om gällande bestämmelser samt uthållighet i kontakten med myndigheterna. Själva tillståndsprocessen är också dyr. Ett tillstånd för att odla 300 ton fisk kostar ca 800 000 kr (Granqvist, 2007). Dock finns det exempel där tillstånden blivit betydligt dyrare, exempelvis då samrådsprocessen tagit längre tid.

Lösning

Plan- och bygglagen (1987:10) (PBL) reglerar planläggning av mark, vatten och byggnader. Här framgår också att varje kommun ska ha aktuella detalj- och översiktsplaner som omfattar hela kommunen.

Kommunen har i uppgift att sköta den fysiska planeringen av hur mark och vatten ska användas. I planeringsarbetet ska 3 och 4 kap miljöbalken användas, dvs. bestämmelserna om riksintressen. Hänsyn ska också tas till miljö kvalitetsnormerna som anges i 5 kap. miljöbalken.

I 2 kap. PBL anges att kommunen ska ta hänsyn till allmänna intressen i sitt planeringsarbete. Planläggning och prövning av ärenden ska syfta till att mark- och vattenområden används för de eller det ändamål som de är mest lämpade för, med hänsyn tagen till beskaffenhet, läge och behov. Planläggningen ska också ta hänsyn till natur- och kulturvärden samt miljö- och klimataspekter.

I 3 kap. om översiktsplaner samt 4 kap. om detaljplaner anges vilka möjligheter kommunen har att använda sina mark- och vattenområden. Översiktsplanerna ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur bygd miljö ska användas, bevaras och utvecklas. I en detaljplan har kommunen möjlighet att göra en mängd preciseringar av användning, omfattning, utformning, fastighetsindelning med mera. Som exempel kan nämnas att kommunerna ska pröva ett mark- och vattenområdes lämplighet för nya vindkraftverk.

För att minska byråkratin och den administrativa bördan för entreprenörer vid nyetableringar föreslår vi att nya odlingsområden ska skrivas i de kommunala detalj- och översiktsplanerna. Genom att använda sig av den metod som nu arbetas fram i AQUABEST, ett flaggskeppsprojekt inom Östersjöstrategin, kan en enhetlig nationell metod för lokalisering av bra odlingsområden användas av alla Sveriges kommuner.

Genom att använda AQUABEST-modellen och planera in lämpliga områden för vattenbruk i kommunens detalj- och översiktsplaner kan fler entreprenörer starta odlingsverksamhet och tillväxten av ett hållbart vattenbruk, både ekonomiskt, ekologiskt och socialt, kan underlättas.

Vad är AQUABEST-modellen?

AQUABEST har som mål att utveckla ett ”miljöneutralt” vattenbruk inom Östersjöregionen. Projektet består av olika arbetspaket med olika inriktning.

Projektet förväntas bidra till att möjliggöra en samordnad utveckling av vattenbruket inom Östersjöregionen utifrån ett långsiktigt hållbarhetsperspektiv. Grunden ska vara ett miljöneutralt vattenbruk där Jämtlands län och Kalmarregionen fungerar som exempel på hur en framtida vattenbruksnäring skulle kunna lokaliseras för att på plats kunna utvecklas.

AQUABEST beskrivs närmare i bilaga 1.

Svårt att få tillstånd att starta odling och bygga nödvändiga byggnader inom strandskyddat område

Bakgrund

Av 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken framgår att strandskyddet omfattar land- och vattenområdet inom 100 meter från strandlinjen. Strandskyddet syftar till att trygga förutsättningen för allemansrättslig tillgång till strandområden samt bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv.

Inom strandskyddat område finns vissa förbud (15 §), till exempel får inte nya byggnader uppföras, befintliga byggnader eller deras användning får inte ändras samt grävningsarbeten och andra förberedelsearbeten för byggnation och anläggningar får inte genomföras.

I 16 § första punkten framgår att förbuden enligt 15 § inte gäller för ”byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som inte avser att tillgodose bostadsändamål, om de behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötsel och de för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet.”

Lösning 1

Jordbruksverket föreslår att förbudet om nybyggnation eller ändring av byggnaders användning inte ska gälla för byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som behövs för vattenbruket.

Jordbruksverket föreslår följande lydelse av 7 kap. 16 § första punkten:

”byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som inte avser att tillgodose bostadsändamål, om de behövs för jordbruket, vattenbruket, fisket, skogsbruket eller renskötsel och de för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet,”

Lösning 2

I Plan- och bygglagen (1987:10) PBL, 4 kap. om detaljplaner och områdesbestämmelser regleras strandskyddet i 17 §. Här anges att kommunen får upphäva strandskyddet enligt 7 kap. miljöbalken för ett område, om det finns särskilda skäl, exempelvis om intresset av att använda området enligt planen är viktigare än strandskyddsintresset.

Svensk fiskodling är en utpräglad glesbygdsnäring vilket gör det sannolikt att åtgärder för att främja näringen kan bidra till att skapa jobb och tillväxt på landsbygden och i kustnära områden.

Idag har kommunerna möjlighet att i sin översiktsplan redovisa avgränsade områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge (så kallade LIS-områden), där det får beaktas som ett särskilt skäl för dispens om en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden. Detta framgår av 7 kap. 18d-e § miljöbalken.

Åtgärder, exempelvis planeringen av LIS-områden, som är inriktade mot att främja vattenbruksnäringen, men även företag som producerar komplementära produkter, skulle kunna bidra till att öka betydelsen av vattenbrukets produkter för lokala näringar. Här finns även en klar koppling till visionen om *Sverige - det nya matlandet*, där vattenbrukets produkter spelar en viktig roll för den lokala och regionala utvecklingen.

Bilaga 1

Projektname: AQUABEST

Projektägare för delprojekt 4: ”lokalisering” är Regionförbundet i Jämtlands län

Samarbetspartners: Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet (Finland), Helsingfors Universitet, Ålands landskapsregering, Sveriges lantbruksuniversitet, Jordbruksverket, Polish Trout Breeders Association (Polen), Latvian Institute of Food Safety, Animal Health and Environment, Belarusian State Agricultural Academy, Danmarks tekniska universitet, Danmarks vattenbrukares riksförbund, Association of Marine Aquaculture Ltd, Johann Heinrich von Thünen-Institute, Tartu Universitet, Baltic Sea Region (EU)

Projektledare: Jens Andersson 070-718 03 42,
jens.andersson@regionjamtland.se

Projektperiod: 2011-10-01 till 2014-03-31

Projektbakgrund

Vattenbruk anses vara en av de näringar som har störst möjlighet att tillfredsställa framtida behov av protein. Vattenbruk kan också möjliggöra regional utveckling i avfolkningsbygder genom nya arbetstillfällen, såväl i Sverige som i övriga världen. Historiskt sett finns många exempel där vattenbruk lett till negativa ekologiska effekter och miljöproblem. Avgörande för utvecklingen av vattenbruk är därför att lokalisera fiskodlingar till platser där miljöpåverkan kan minimeras, samt framtagande av alternativa födokällor där produktionen av fiskfoder inte har en negativ effekt på omgivande ekosystem.

Syfte och mål

AQUABEST har som mål att utveckla ett ”miljöneutralt” vattenbruk inom Östersjöregionen. Projektet består av olika arbetspaket där de olika paketen syftar till att:

1. Ta fram nya alternativa födoslag i samverkan med fiskfoderindustrin.
2. Utveckla metoder för att identifiera långsiktigt hållbara lokaler för fisk- och musselodlingar inom Östersjöregionen.
3. Utveckling och spridande av kunskaper kring recirkulerande system för odling av fisk.
4. Utvecklande av gemensamma regelverk för vattenbruk i Östersjöregionen.

För Jämtland läns del innebär det att projektet, tillsammans med berörda myndigheter, lokalbefolkning och näring, ska identifiera tio möjliga lokaler för större fiskodlingar i regleringsmagasin. Vidare ingår även att undersöka och förbereda dessa lokaler för entreprenörer genom biologisk och kemisk provtagning samt nödvändiga samrådsprocesser. På liknande sätt ska även tio möjliga lokaler för musselodlingar i Kalmarsundsregionen identifieras.

Aktiviteter

Regionförbundet i Jämtlands län ansvarar för att genomföra följande aktiviteter inom AQUABEST:

1. Bildandet av europeisk referensgrupp för lokalisering av fisk- och musselodlingar inom Östersjöregionen.
2. Utvecklandet av uppförandekod för lokalisering av vattenbruk inom Östersjöregionen.
3. Bildandet av arbetsgrupper i Jämtlands län och Kalmarregionen för identifiering av fisk- och musselodlingar.
4. GIS-analyser av geografiska data.
5. Samrådsprocesser med berörda intressenter.
6. Vattenprovtagning samt kemiska och biologiska analyser.

Förväntat resultat

Att möjliggöra en samordnad utveckling av vattenbruket inom Östersjöregionen utifrån ett långsiktigt hållbarhetsperspektiv. Grunden ska vara ett miljöneutralt vattenbruk där Jämtlands län och Kalmarsundsregionen fungerar som exempel på hur en framtida vattenbruksnäring skulle kunna lokaliseras för att på plats kunna utvecklas.